Gevraagd: Lezers van Westindische poëzie

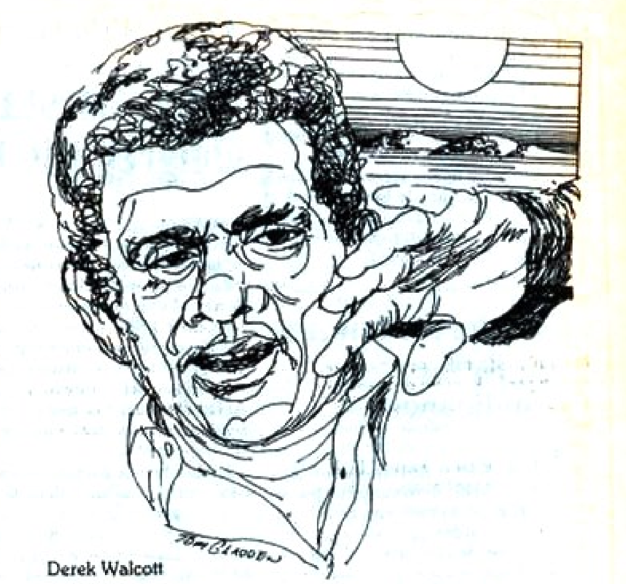

Derek Walcott

Sinds kort ondersteunt de Britse uitgeverij Heinemann haar 'Caribbean Writers Series' met de publikatie van studies over Caribische literatuur. Het eerste boek in de serie 'Studies in Caribbean Literature' is een gedetailleerde en heldere analyse van de zes romans die George Lamming (Barbados, geb. 1927) tot nu toe schreef, Sandra Pouchet *'The Novels of George Lamming'* (1982). Dit werd gevolgd door een heruitgave van Kenneth Ramchands *'The West Indian Novel and its Background'* (1983, oorspronkelijk 1970; zie *Ñapa* van vrijdag 1 november jl.). De derde titel die aan de serie werd toegevoegd is eveneens een heruitgave, Lloyd W. Browns *'West Indian Poetry'*. Oorspronkelijk uitgebracht door de Amerikaanse uitgeverij Twayne Publishers (Boston) in 1979, brengt Heinemann nu een 'Second Edition' van dit boek, waaraan een 'inleiding' werd toegevoegd en waarvan de bibliografie werd bijgewerkt — voor de rest bleef dit werk onveranderd. Evenals het onderwerp is Browns studie nog nauwelijks bekend. De heruitgave door Heinemann kan zowel het boek als de Westindische poëzie weer wat meer onder de aandacht brengen.

Brown eindigt zijn studie *'West Indian Poetry'* met een noodkreet. De *geschreven* Westindische poëzie "must deal increasingly with an old problem which becomes more and more acute and which plagues highly talented and promising writers like the young members of the Barbados Writers' Workshop: they need an audience, now almost nonexistent, that is not exclusively defined by the interests of the outside anthologist or the foreign publisher, however much these may be economically necessary and helpful, and however much outside readers may respond with enthusiasm to the cosmopolitan context in which the West Indian poet locates his national consciousness. The most pressing problem for West Indian poetry at this time, then, is not one of talent." Het ontbreken van een *lezers*publiek, in het bijzonder voor poëzie.

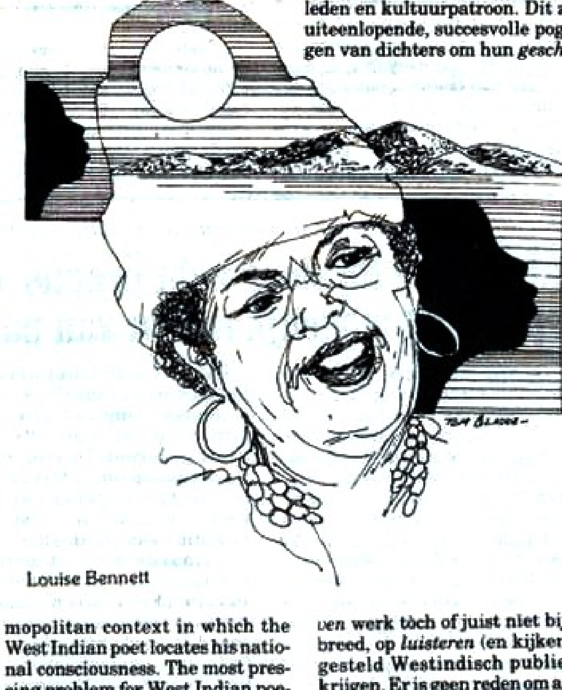

Louise Bennett

In het (Engelstalige) Caribische gebied, lijkt Brown een onneembare hindernis geworden voor jonge, talentvolle Westindische schrijvers. Een merkwaardige afsluiting van een studie die van de geschreven Westindische poëzie de ontwikkeling tekent van gedewëe navolging van Europese poëzie naar het vinden van authentieke vormen en een eigen(zinnige) inhoud. Juist de afwezigheid van een lezers*publiek* heeft uiteindelijk mede bepaald dat er Westindische poëzie met een eigen stem geschreven werd: de baanbrekende poëzie van Claude McKay (Jamaica, 1889 - 1948) in het Jamaicaanse Engels; de sterk individualistische, intellectualistische poëzie van Derek Walcott (St. Lucia, geb. 1930), de geschreven, maar uitsluitend van voordracht of zang afhankelijke poëzie van Louise Bennett (Jamaica, geb. 1919) en Mighty Sparrow (Trinidad, geb. 1934); de ritmische Afro-Caribische poëzie van Edward Brathwaite (Barbados, geb. 1930) met, thematisch, nadrukkelijke aandacht voor een gemeenschappelijk Caribische verleden en kultuurpatroon. Dit zijn uiteenlopende, succesvolle pogingen van dichters om hun *geschreven* werk tòch of juist niet bij een breed, op *luisteren* (en kijken) ingesteld Westindisch publiek te krijgen. Er is geen reden om aan te nemen dat een jongere generatie dichters niet in staat zou zijn de bestaande traditie uit te bouwen of nieuwe wegen in te slaan om lezers/luisteraars te fascineren.

Met uitzondering van Claude McKay, die zijn Jamaicaanse gedichten- bundels *Songs of Jamaica* en *Constab Ballads* reeds in 1912 publiceerde, kent de Westindische poëzie vóór 1940 geen dichters waarvan het merendeel van de poëzie nog lezenswaardig is (anders dan om hun historische waarde). Dit maakt de prestatie van de genoemde dichters — zeker van McKay — des te opmerkelijker. Een enkel gedicht dat voor de Tweede Wereldoorlog verscheen weet een oorspronkelijk geluid voort te brengen. Het overgrote deel is een (slechte) imitatie vn poëtisch werk van dichters uit de Engelse Romantiek en Victoriaanse periode. Ze worden overigens tot op de dag van vandaag geschreven (en niet alleen in de 'West Indies', getuige, onder veel meer, een aantal gedichten uit de bundel van de Bovenwindse eilanden *'Winds above the hills'*, geredigeerd door W. Smith (1982). In het bijzonder de traditie van de, wat Brown noemt, *'Caribbean pastoral'* blijkt onuitroeibaar. In de loop van de eeuwen heeft menig bezoeker van de Cariben en een groot aantal lokale poëten naar de pen gegrepen om het Westindische natuurschoon in woorden te zetten. Deze schoonheid ontsnapte voortdurend hun 'vaardigheid' en veranderde de vermeende idylle keer op keer in een banaliteit. De unieke persoonlijke ervaringen van deze lange rij scribenten die over een periode van ruim twee en een halve eeuw schreven, lijken op elkaar als de naalden van een 'kadushi'. Voor de uiteenlopende ervaringen van anderen dan de poët in de Westindische samenleving is helemaal geen plaats. Hooguit vormt in de betreffende gedichten de eilandelijke (donker gekleurde) bevolking een exotisch 'levend' wezen in het natuurschoon.

Uit de dichterlijke woordenbrei van vóór 194; heeft Brown enkele gedichten, soms slechts een enkele strofe of dichtregel weten te lichten welke zich onttrekken aan de hardnekkige clichés. Francis Williams' 'Ode to Governor Haldane' (1759) bijvoorbeeld, dat, ondanks de lofregels aan het adres van een nieuwe gouverneur, voorzichtig de spanningen tussen Afrikaanse en Westerse kultuur- elementen aansnijdt. *'Leo's Poetical Works'* (1883) van de Guyanese dichter Egbert Martin bijvoorbeeld, dat tussen de grote hoeveelheid pastorale onzin enige originele aandacht voor de menselijke omgeving en ervaringen herbergt. Vera T. Daly's *'Song of Young Guiana'* (1931) bijvoorbeeld, dat, als geen gedicht daarvoor, fel uithaalt naar de koloniale overheersing. Gedichten uit de bundels *'Tropic Reveries'* (1930), *'Heights and Depths'* (1931) en *'The Moth and the Star'* (1937) van de Jamaicaanse Una Marson bijvoorbeeld, die voor het eerst ervaringen van vrouwen verwoorden in geschreven poëzie, en tevens grote nadruk leggen op etnische (dan wel raciale) solidariteit.

Aan deze voorlopers — vooral thematisch — van de auteurs die na de Tweede Wereldoorlog aan het woord komen, besteedt Brown het eerste (korte) hoofdstuk van zijn boek. Met recht krijgt Claude McKay een apart hoofdstuk, daar zijn werk voor de na-oorlogse generatie dichters veel baanbrekender is geweest. Niet alleen inhoudelijk slaat hij een nieuwe weg in door zijn aandacht voor het alledaags leven en werken, denken en voelen van de (arme) negerbevolking, en voor het unieke Caribische kultuurpatroon, maar ook stilistisch door zijn uitgebalanceerd gebruik van het Jamaicaanse Engels en het Standaard Engels in een aantal van zijn vroege gedichten. Merkwaardig genoeg concentreert Brown zich uitsluitend op *'Songs of Jamaica'* en *'Constab Ballads'* die McKay schreef (en publiceerde) in Jamaica en verder alleen op *'Harlem Shadows'* (1922), één van de dichtbundels die McKay schreef en publiceerde in de U.S.A., waarheen hij vertrok in 1912. McKays *'exile'* ontneemt hem in *'Haarlem Shadows'* het strikt insulaire gezichtspunt uit zijn eerdere bundels en geeft hem de mogelijkheid om een bredere, Westindische ervaringswereld te zien en te beschrijven, alsmede om enige relativering aan te brengen in vormen van absolute gebondenheid aan het Caribische moederland en haar kultuur. Door McKays andere gedichten- bundels onbesproken te laten, wekt Brown de indruk deze *niet* tot de Westindische literatuur te kunnen/willen rekenen. Een minder aantrekkelijke kant aan zijn studie: het is alsof een Westindische auteur uitsluitend over zijn geboorte- eiland en -regio zou mogen schrijven, of uitsluitend over zijn ervaringen als Westindiër in de grote Westerse wereld — in beide opzichten 'schiet McKay dan te kort'—, om nog voor 'Westindisch auteur' door te gaan. Wanneer Brown McKays latere poëzie eveneens in zijn studie had opgenomen, dan zou het beeld dat Brown schetst van de ontwikkeling van de Westindische poëzie er anders hebben uitgezien. 'The emergence of Modern West Indian Poetry' ligt dan niet tussen 1940 en 1960 (zoals Brown uiteenzet in het derde hoofdstuk), maar in feite aan het eind van de jaren '20 en in de jaren '30, wanneer McKay een lange reeks gedichten publiceert die hem mede internationaal beroemd maken.

Het feit dat McKay aansluiting zoekt en vindt bij dichters buiten de regio — in de zgn. *'Harlem Renaissance'* — maakt hem niet tot een uitzondering, maar plaatst hem op één lijn met o.a. dichters van de Cubaanse / Portorikaanse *'Poesia Afroantillana'* en het Haïtiaanse *'indigénisme'*, die eveneens sterk beïnvloed zijn door kulturele ontwikkelingen buiten de regio (met name Europa). Zo min als Nicolás Guillén of Jacques Roumain uitsluitend werkten vanuit een Caribische ervaring en kennis, zo min deed McKay dit. Het gegeven dat deze dichters braken met het gedwee overnemen van allerhand Westerse (literaire) waarden en idealen, maakt het

(doorlezen op blz. 13) ►

vervolg van blz. 5)

mogelijk om te spreken van 'the emergence of Caribbean', dan wel 'West Indian Poetry: 1920 - 1940'.

Dit neemt overigens niet weg dat eerst nà 1940 een groter aantal Westindische dichters origineel werk publiceerde waarin de reeds genoemde thema's centraal komen te staan (en niet als bij toeval aanwezig zijn); waarin de Caribische natuur niet verschraalt als in een kleurboek voor peuters, maar een rijke bron van beeldende symbolen blijkt te kunnen zijn; waarin de Europese literatuur geen onbereikbaar ideaal is, maar een uitvalsbasis voor het verwoorden van eigen ervaringen; en, waarin de geschiedenis en historische erfenis van het Caribisch gebied niet meer uitsluitend loopt langs Europese lijnen.

De studie van Westindische poëzie loopt ver achter bij die van de Westindische roman, zowel wat betreft theorie-vorming als praktische analyse. Het eerste ontbreekt (dan ook) vrijwel geheel aan het werk van Brown. Zijn 'analyse' van de poëzie van Walcott, Brathwaite, Bennett en anderen is in feite een leesverslag van een geoefend lezer die niet aarzelt een oordeel te vellen. Hij scheidt 'het kaf van het koren', maar het gereedschap dat hij hanteert, is van zeer persoonlijke makelij, zodat onvermijdelijk (voor lezers) het nodige 'koren' bij het 'kaf' is gekomen, en andersom. Brown geeft de lezer van *West Indian Poetry* niet de kans om te laten zien hoe hij 'oogst', maar evenmin creëert hij de mogelijkheid om de 'aren' (eerst) zelf te bekijken: Brown neemt vrijwel geen enkel gedicht in zijn geheel op, hij citeert uitsluitend korte fragmenten. Dit maakt het moeilijk om hem direkt enigszins te controleren en dwingt het voortdurend naslaan van gedichten- bundels en anthologieën. Opzich is dit wel een juiste handelwijze, maar de Westindische literaire traditie ligt niet zonder meer binnen handbereik. Bij voorbeeld, de gedichten opgenomen in het door J.E.C. McFarlane geredigeerde *'Voice from the Summerland'* (Jamaica, 1929) en het door M.E. Cameron geredigeerde *'Guianese Poetry: 1831 - 1931'* (Guyana, 1932), waarnaar Brown verwijst, zijn in geen enkele huidige anthologie te vinden. Bij recentere publikaties wreekt zich overigens nog steeds dat deze veelal lokaal worden uitgegeven in een geringe oplage. Heinemann had mijns inziens Browns studie kunnen laten begeleiden door een bundel met de besproken, maar niet meer beschikbare gedichten. Daarmee zou Browns *'West Indian Poetry'* toch nog meer dan voldoende 'zelfwerkzaamheid' vereisen.

Bij het lezen van Browns studie is dan ook het raadzaam om, naast het werk van met name Walcott en Brathwaite, de volgende bundels bij de hand te houden: *'Caribbean Verse'*, een anthologie samengesteld en van noten voorzien door O.R. Dathorne (London: Heinemann, 1967, vele herdrukken); de thematische gerangschikte bundel *'Breaklight, The Poetry of the Caribbean'* van Andrew Salkey (New York: Anchor Books, 1973 (1971); Paul Breman bundelde *'Black verse in English from Africa, the West Indies and the United States'* onder de titel *'You Better Believe It'* (Penguin Books, 1973), waarin ruime aandacht voor het beste uit onze regio. Wat veel om 'in een ruk' uit te lezen, maar wel een stapel om regelmatig in te grasduinen. Browns *'West Indian Poetry'* mag daar niet aan ontbreken. ●

AART G. BROEK

Lloyd W. Brown, 'West Indian Poetry', London, etc.: Heinemann (Studies in Caribbean Literature), 1984 (2nd edition). 202 blz c. f 20,50.

(De tekeningen van Louise Bennett en Derek Walcott zijn gemaakt door Tom Gadden; overgenomen uit Donald E. Herdeck, et. al. (ed.), 'Caribbean Writers (A Bio- Bibliographical- Critical Encyclopedia)'. Washington: Three Continents Press, 1979.)